

Rune H. Scherg & Anders Ejrnæs

Ofre og utryghed – Viktimiseringens betydning for utryghed

Utryghed fylder meget i den offentlige debat og i det forebyggende arbejde. Ofre for kriminalitet er en samfundsgruppe som generelt er utrygge, men undersøgelser indikerer også, at ofres utryghed kan variere betydeligt. I denne artikel belyses, hvilke kriminalitetsrelaterede, individuelle, område- og samfundsmæssige faktorer der påvirker sammenhængen mellem udsathed for kriminalitet og utryghed. For det første er det tydeligt, at kriminalitetens alvorlighedsgrad er central. For det andet er det usikkert om individkarakteristik og områdekarakteristika påvirker sammenhængen. For det tredje er det klart, at samfundsmæssige forhold også påvirker sammenhængen – således er ofre i veludbyggede velfærdsstater mindst utrygge. Fokus i det trygheds-skabende arbejde bør baseres på en differentieret tilgang – med særlig fokus på ofre for vedvarende og/eller alvorlig kriminalitet.

Nøgleord: utryghed, tryghed, sårbarhed, viktimering, forskningsoversigt.

Indledning

Utryghed er blevet et fremtrædende spørgsmål på den politiske dagsorden og et væsentligt omdrejningspunkt i det forebyggende arbejde. 'Tryghed' har i de seneste år været i fokus i en lang række forskellige politiske pakker, udspil og initiativer såsom 'Trygheden først', 'Tryghed og sikkerhed', 'Nærhed og tryghed', 'Tryghed for alle danskere' og 'Et tryggere Danmark' (Justitsministeriet, 2018, 2019; regeringen, 2020b, 2020a, 2021). Denne opprioritering af tryghed er ikke sket uden en vis kritik fra forskellige forskere og aktører på det forebyggende felt (Kammersgaard, 2019; Christensen, 2020; Gilliam *m.fl.*, 2020; Smith, 2020). Kritikerne har for det første hæftet sig ved, at tryghedsdagsordenen er blevet løftestang for forskellige indgreb og juridiske stramninger, som især er rettet mod minoritetsgrupper og samfundets randeksistenser, og for andet, at der måske slet ikke er brug for dette målrettede fokus på tryghed, da Danmark er et af de tryggeste samfund i verden (Balvig, 2001; Ejrnæs og Scherg, 2020; Øland Ribe, 2021). Det er endvidere også veldokumenteret, at der rent faktisk er færre danskere, der er utrygge, end der er ofre for kriminalitet. Ifølge politiets tryghedsmåling (Rigspolitiet, 2020b) var det omkring 9 pct. af befolkningen, der i 2019 kunne karakteriseres som utrygge – mens det ifølge Justitsministeriets offerundersøgelse (Pedersen, Kyvsgaard og Balvig, 2020b) var 14 pct. af borgerne, som samme år blev udsat for kriminalitet (tyveri, vold og/eller hærværk).¹

Selvom omfanget af utryghed i Danmark altså er på et lavt niveau, så er den ikke jævnt fordelt i samfundet. De allerfleste borgere er således meget trygge, men blandt nogle specifikke grupper er utrygheden relativt stor – fx blandt ofre for kriminalitet (Pedersen, Kyvsgaard og Balvig, 2020a).² I denne forskningsoversigt vil vi kigge nærmere på netop ofres utryghed, og hvilke faktorer der betinger om udsathed for kriminalitet giver udslag i beskedne eller markante utryghedsmæssige konsekvenser.

Udsathed for kriminalitet (viktimering) kan ikke bare have utryghedsskabende konsekvenser for ofrene, meget forskning peger på, at den utryghedsskabende effekt også kan smitte af på offerets sociale netværk. Forskningen har således fundet tydelige spor af disse 'ringvirkninger' af udsathed for kriminalitet – hvor ikke bare offeret, men også offerets familie, venner, naboer mv. kan rammes af viktimeringens utryghedsmæssige konsekvenser (Taylor og Hale, 1986; Ellis, Farrington og Hoskin, 2019). Hvis vi tager hensyn til disse 'ringvirkninger' ved udsathed for kriminalitet, er det i den strategiske prioritering af det tryghedsskabende arbejde oplagt at have et særligt fokus på ofre for kriminalitet – ikke bare hvis vi som samfund ønsker at reducere ofrenes utryghed ud fra et socialt retfærdighedsprincip, men også hvis vi ud fra et utilitaristisk hensyn ønsker generelt at mindske utrygheden i samfundet.

Det første skridt består i at afklare om udsathed for kriminalitet skaber utryghed. Hvis det antages, at udsathed for kriminalitet er en betydningsfuld negativ følelsesmæssig oplevelse, og hvis man endvidere antager, at man nemmere kan

Rune Holst Scherg

Gæsteforsker
Institut for Samfunds-
videnskab og Erhverv,
Roskilde Universitet

E-mail:
scherg@ruc.dk

Anders Ejrnæs

Professor (MSO)
Institut for Samfunds-
videnskab og Erhverv,
Roskilde Universitet

E-mail:
ejrnæs@ruc.dk

forestille sig at blive udsat for kriminalitet, hvis man tidligere er blevet udsat for kriminalitet, er det således oplagt at forvente, at udsathed for kriminalitet kan øge utryghed for kriminalitet. Internationalt har der i kriminologiske kredse i en lang årrække dog været en udbredt usikkerhed om udsathed for kriminalitet rent faktisk medføre øget utryghed for ofrene, bl.a. på grund af blandede empiriske fund (DuBow, McCabe og Kaplan, 1979; Hale, 1996; Zhao, Lawton og Longmire, 2015). Modsætningen mellem denne empiriske usikkerhed på den ene side og de stærke teoretiske forventninger om en sammenhæng på den anden side gav anledning til det, der er blevet betegnet som 'viktimiterings-utryghedsparadokset'.

Den tvivl, som dette paradoks har sæt om relevansen af en tryghedsgenoprettende indsats over for ofre for kriminalitet, har fungeret som en barriere ift. udvikling af indsatsen på feltet. Efterhånden er der internationalt skabt solid evidens for, at viktimitering er utryghedsskabende. Således har en stor metaanalytisk undersøgelse baseret på 114 studier fundet, at udsathed var den næstmest betydningsfulde faktor (efter køn) ift. at forudsige en persons utryghed (Collins, 2016). Derudover har en række større højkvalitets longitudinale studier de senere år tilsvarende fundet, at udsathed for kriminalitet øger ofres utryghedsniveau (se fx Mahuteau og Zhu, 2016; Johnston, Shields og Suziedelyte, 2018; Janssen, Oberwittler og Koeber, 2020; Scherg og Ejrnæs, 2020).

At der gennemsnitligt er en effekt af udsathed for kriminalitet, indebærer ikke, at ofre rammes ensartet. Hvis man i det tryghedsgenoprettende arbejde skal sætte ind der, hvor der er mest behov, og hvor det nytter mest, er det derfor centralt at forstå dynamikken bag viktimiteringens utryghedsmæssige effekter – herunder hvorledes forskellige faktorer påvirker ofres utryghed. Med andre ord er det spørgsmål, som denne forskningsoversigt vil søge at besvare, ikke, om udsathed for kriminalitet i almindelighed har en utryghedsskabende effekt (for det har den), men i stedet under hvilke omstændigheder udsathed for kriminalitet har henholdsvis store og små utryghedsmæssige konsekvenser for ofrene.³ Forskningsspørgsmålet vil belyses ved at gennemgå eksisterende forskning om emnet samt udvalgte resultater fra forskningsprojektet 'De trygheds- og trivselsmæssige konsekvenser af udsathed for kriminalitet', som er finansieret af Offerfonden.

Forskningsoversigten vil således belyse de forskellige faktorer, der kan påvirke ofres utryghed. Vi skelner i denne artikel mellem fire forskellige forhold, der kan indvirke på de tryghedsmæssige konsekvenser af viktimisering. Det første forhold omhandler alvorligheden af den kriminalitet som offeret udsættes for – fx kriminalitetens grovhed eller hyppighed. Det næste forhold omhandler de individuelle karakteristika og ressourcer, som ofrene besidder. Det tredje forhold omhandler, hvorledes lokalområdet har betydning for ofres utryghed. Det sidste forhold handler om, hvorledes samfundsmæssige forhold har betydning for de utryghedsmæssige konsekvenserne – herunder hvilken rolle politiet og retssystemet spiller for ofres utryghed.

Viktimiseringens alvorlighed og utryghed

Spørgsmålet om kriminalitetens alvorlighed kan anskues på forskellige måder (for en gennemgang se fx Stylianou, 2003). Det er dog mest almindeligt i forskningslitteraturen at fokusere på, hvorledes viktimiseringens utryghedsmæssige konsekvenser hænger sammen med kriminalitetstypen, viktimiseringsfrekvensen og kontinuiteten af viktimiseringen. Det er indledningsvist værd at bemærke, at det ikke er tilfældigt, hvem der udsættes for kriminalitet, og der er bl.a. forskelle i offerprofilen ift. forskellige kriminalitetstyper (Hindelang, Gottfredson og Garofalo, 1978), og så ved vi endvidere, at der sammenfald mellem ofre og gerningsmand (det såkaldte victim-offender overlap (Jennings *m.fl.*, 2010)).⁴ Denne selektion er vigtig at holde sig for øje, når man skal forstå effekten af udsathed for kriminalitet på utrygheden.

Kriminalitetstype

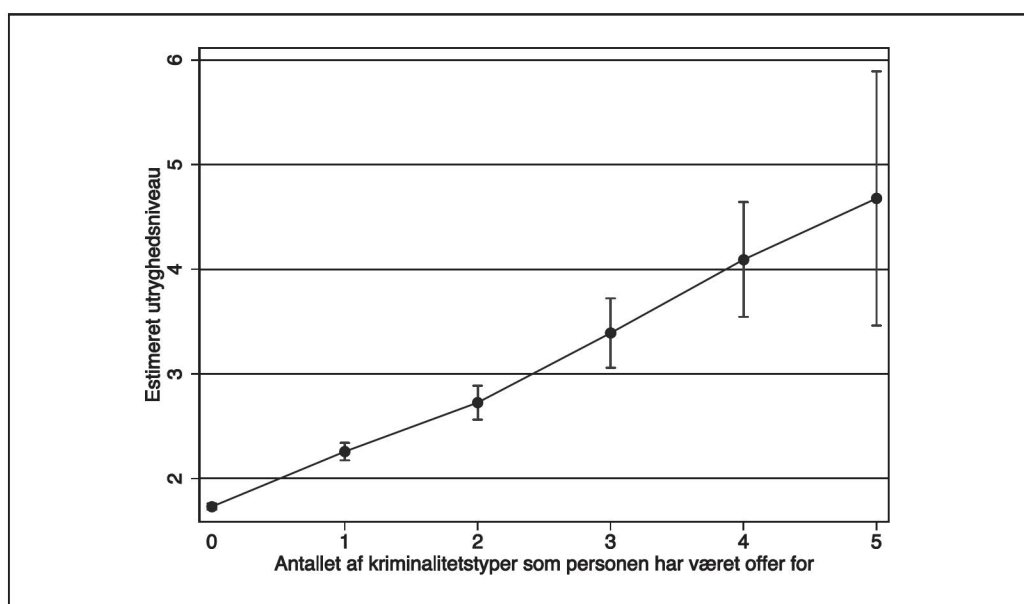
Der har i forskningslitteraturen været en diskussion om, hvorvidt forskellige typer kriminalitet har forskellig indvirkning på ofres utryghed. Spørgsmålet har især drejet sig om, hvorvidt udsathed for personfarlig kriminalitet er mere utryghedsskabende end udsathed for ejendoms- og berigelseskriminalitet. Selvom der har været divergerende fund (se fx Skogan, 1987; Balvig, Holmberg og Nielsen, 2009), så har man overvejende fundet, at den personfarlige kriminalitet såsom vold, røveri og trusler er mere utryghedenskabende end fx tyveri og hærværk (Shapland og Hall, 2007; Scherg og Ejrnæs, 2020; Janssen, Oberwittler og Koeber, 2020; Noble og Jardin, 2020)).⁵ At der har været divergerende fund, kunne indikere, at alvorlighed ikke entydigt betyder noget for de utryghedsmæssige konsekvenser. En anden mulighed er, at opdelingen mellem personfarlig og ejendoms-kriminalitet ikke helt præcist får skelnet mellem hhv. alvorlig og mindre alvorlig kriminalitet. Vi ved således fra forskellige undersøgelser, at fx indbrud i beboelse ser ud til at indtage en særstatus blandt ejendomsforbrydelserne, idet den rangordnes omtrent næsten ligeså alvorlig som personfarlig kriminalitet (Warr, 1987; Smith og Hill, 1991; Adriaenssen *m.fl.*, 2018)).⁶ En del forsk-

ning har endvidere fundet, at reaktionsmønstrene ved indbrud minder om dem, man observerer hos ofre for personfarlig kriminalitet (Lurigio, 1987; Shapland og Hall, 2007; Kongstad og Kruize, 2011).⁷ Undersøgelser, der netop har taget hensyn til den oplevede alvorlighed (Abbott og McGrath, 2017) eller har taget hensyn til indbruddets særstatus (Scherg og Ejrnæs, 2020), viser tydeligt, at jo alvorligere kriminalitet man udsættes for, jo større utryghedsskabende effekt har det.

Viktimiseringsfrekvens

Et andet spørgsmål, som har optaget forskningen, er, hvorvidt flergangsofre er mere eller mindre utrygge end engangsofre – altså om personer, der er blevet udsat for kriminalitet flere gange inden for en relativt kort tidsperiode – fx inden for et år – er mere utrygge end personer, der »kun« har været udsat én gang. På trods af nogle få modsatrettede fund (Carcach og Mukherjee, 1998; Winkel *m.fl.*, 2003) viser forskningen relativt entydigt, at flergangsofre er mere utrygge end enkelt-ofre (Skogan, 1987; Farrall, Jackson og Gray, 2009; Brunton-Smith, 2011; Scherg, 2016; Scherg og Ejrnæs 2020). Figuren nedenfor stammer fra en stor dansk undersøgelse baseret på 27.004 svarpersoner, og den illustrerer tydeligt, at der er en klar sammenhæng mellem antallet af gange, en person har været udsat for forskellige former for kriminalitet inden for et år, og vedkommendes utryghed (jf. Scherg og Ejrnæs, 2020).

Figur 1: Sammenhæng mellem antallet af kriminalitetstyper, som personen har været udsat for og utryghed (N=27.004)

Tabelnote: Figuren viser sammenhængen mellem antallet af forskellige kriminalitetstyper (vold, trusler, indbrud, hærværk, tyveri og chikane), en person har været udsat for og utryghedsniveauet. Analysen er baseret på en GEE-model. Data stammer fra politiets tryghedsundersøgelse 2018-2014

Effekten af vedvarende viktimisering

Afslutningsvis kan man se på spørgsmålet om kriminalitets alvorlighed ift., hvorvidt udsathed for kriminalitet har karakter af en hhv. en tilbagevendende eller enkeltstående begivenhed i offerets liv. Tilbagevendende viktimisering karakteriserer en situation, hvor man som offer hen over en årrække hvert år udsættes for kriminalitet. Det er især inden for den forskning, der har beskæftiget sig med kriminalitet mod kvinder og kvinders utryghed, at man har været opmærksom på, at længerevarende viktimisering kan have særlige negative konsekvenser (Stanko, 1995; Pain, 2000; Bindesbøl, Tjørnhøj-Thomsen og Helweg-Larsen, 2013; Korkodeilou, 2017; Oldrup *m.fl.*, 2018). Således kan selv mindre alvorlige hændelser (såsom asocial eller normbrydende adfærd) få alvorlige følger, hvis man som offer udsættes for det igennem en årrække (Heap, 2020). Det er af datamæssige årsager meget vanskeligt at estimere effekten af længerevarende tilbagevendende udsathed for kriminalitet, da man sjældent følger de samme ofre igennem længere tid. Men i de studier, der har undersøgt viktimisering og utryghed over en årrække, kan man tydeligt se, at personer, der flere år i træk udsættes for kriminalitet (især alvorlig personfarlig kriminalitet), er betydeligt mere utrygge end personer, som alene en gang imellem udsættes for kriminalitet (Janssen, Oberwittler og Koeber, 2020; Forfatter, xxxx).

Samlet set viser forskningen relativt entydigt, at jo mere kriminalitet og jo alvorlige kriminalitet man som offer udsættes for, jo større utryghedsskabende effekt har det. Selvom viktimisering ikke generelt ser ud til at have meget langvarige utryghedsmæssige konsekvenser (almindeligvis er de aftaget efter ca. et år (Mahuteau og Zhu, 2016; Scherg og Ejrnæs, 2020), så kan de negative effekter dog i særlige tilfælde akkumulerer. Således fandt (Scherg og Ejrnæs, 2022) på baggrund af et stort dansk datamateriale, at de personer der hvert år i en toårig periode havde været udsat for kriminalitet, var væsentlig mere utrygge, hvis de også tidligere havde været udsat for personfarlig kriminalitet. Med andre ord så kan længerevarende og tilbagevendende viktimisering have særlig utryghedsskabende konsekvenser for meget viktimiseringsbelastede personer.

Offerkarakteristika og utryghed

At alvorlig kriminalitet er mere utryghedsskabende end mindre alvorlig kriminalitet, er næppe overraskende, men én ting er, at kriminalitetens karakter kan påvirke oplevelsen, noget andet er, om ofrenes individuelle karakteristika også har betydning for, i hvilken udstrækning udsathed for kriminalitet får en utryghedsskabende effekt.

Det er således oplagt at forvente, at de utryghedsmæssige konsekvenser er afhængige af, hvorledes viktimiseringen individuelt bliver håndteret. Det

er forskellige håndteringsfaktorer eller neutraliseringsteknikker, der betinger, hvorvidt udsathedens har hhv. små eller store konsekvenser (Agnew, 1985; Green, Jung og Kane, 2010; Rühs, Greve og Kappes, 2017). Der er således forskel på, i hvor høj grad man som offer er i stand til at fastholde en tro på en retfærdig verden, eller i hvor høj grad man som offer ser sig selv som medansvarlig for viktimiseringen (self-blaming) (Agnew, 1985).

Derudover er tilgængeligheden af og evnen til at aktivere støtte fra familie og sociale netværk en væsentlig faktor ift. at kunne håndtere viktimisering (Cullen, 1994; Schwarzer og Schulz, 2003). Det er nærlæggende at forvente, at ofres fysiske og sociale sårbarhed spiller ind på deres evne til at håndtere viktimisering og aktivere støtte fra familie og venner. Spørgsmålet er derfor om fysisk og socialt sårbare ofre lider mere under at blive udsat for kriminalitet end ressourcestærke personer.

I forhold til effekten af køn og alder er der ikke et klart billede: De fleste internationale undersøgelser peger dog på, at kvinder, der udsættes for kriminalitet, bliver mere utrygge end mænd (Gale og Coupe, 2005; Abbott og McGrath, 2017; Johnston, Shields og Suziedelyte, 2018), men der er også en del studier, hvor dette ikke findes (Skogan, 1987; Smith og Hill, 1991; Scherg og Ejrnæs 2020). Et endnu mere uklart billede ses i forhold til effekten af alder, hvor der ikke er nogen tydelige tendens i forskningsresultaterne (Skogan, 1987; Smith og Hill, 1991; Weinrath og Gartrell, 1996; Abbott og McGrath, 2017; Scherg og Ejrnæs 2020).

Udover at se på betydningen af disse sårbarhedsindikatorer kan man også se på, hvorvidt personer som i forvejen er utrygge, bliver mere eller mindre påvirket af viktimisering end personer, som i udgangspunktet er trygge. En stor australske undersøgelse viste således, at den utryghedsskabende effekt var størst for de ofre, som i forvejen scorede lavt på livskvalitet (Mahuteau og Zhu, 2016).

På baggrund af de meget blandede forskningsfund er den mest sikre konklusion, at vi ikke ved nok om, hvorvidt socialt og fysisk sårbare ofre bliver hårdere ramt af viktimisering end mere ressourcestærke ofre. Specifikt i forhold til betydningen af socioøkonomiske ressourcer, så peger den danske forskning på området dog på, at det har en relativt lille betydning.

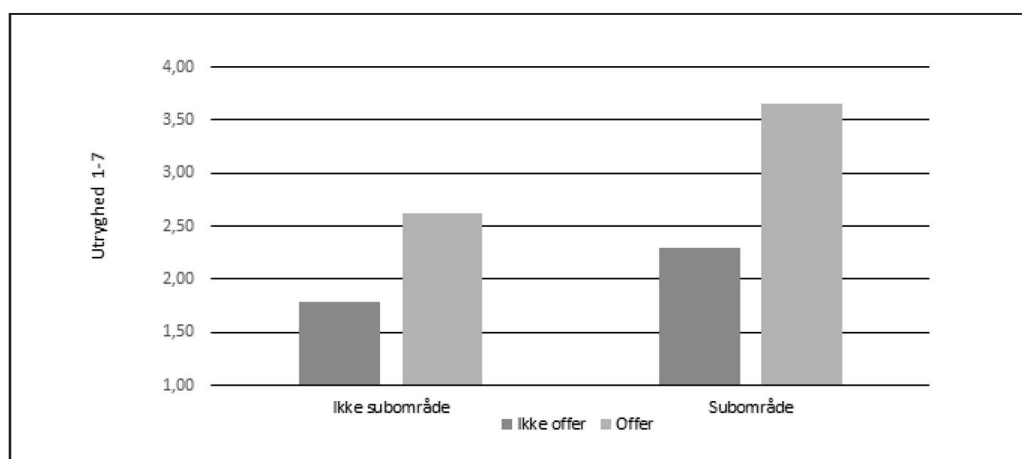
Områdefaktorer: nærmiljøets betydning

Det er forskningsmæssigt dokumenteret, at områdefaktorer såsom tilstedeværelse af normbrydende adfærd, uorden og kriminalitet samt et områdes niveau af sociale og økonomiske problemer spiller en rolle for folks utryghed (Brunton-Smith og Sturgis, 2011; Scherg, 2016). Men det er usikkert, om disse nabolagsfaktorer har særlig betydning for ofres utryghed. Man har i nogle internationale studier fundet, at ofre er mere utrygge end ikke-ofre i områ-

der, hvor der er mere kriminalitet, hvilket kunne indikere, at ofre bliver mere påvirket af kriminalitetsniveauet end ikke-ofre (Mawby og Walklate, 1997; Brunton-Smith og Sturgis, 2011). Forskningen viser blandede resultater, i forhold til om ofre skulle være mere påvirkelige af tilstedeværelse af uorden (Box, Hale og Andrews, 1988; Rountree og Land, 1996; Roccato, Russo og Vieno, 2011).

Omfanget af sociale og økonomiske problemer er en af de mest betydningsfulde områdefaktorer, når vi ser på utryghed mere generelt (Scherger, 2016). Om niveauet af sociale og økonomiske problemer i boligområdet har særlig betydning for ofre, er dog mere usikkert. I den nedenstående figur (se figur 2) baseret på data fra politiets tryghedsundersøgelse fremgår det, at forskellen i utryghed mellem ofre og ikke-ofre er større i de såkaldte særligt udsatte boligområder (SUB-områder). Dette kunne indikere, at de utryghedsmæssige konsekvenser er større, hvis man som offer bliver udsat for kriminalitet i et boligområde, der samlet set er præget af kriminalitet, uorden og sociale problemer. Noget af forklaringen herpå kan bl.a. være, at den koncentration af forskellige problemer, der er i disse udsatte boligområder, kan gøre det sværere at aktivere hjælp og støtte fra lokalsamfundet i samme omfang som i mere ressourcestærke lokalsamfund (jf. Agnew, 1985; Cullen, 1994). Denne problemstilling mangler dog at blive undersøgt nærmere med paneldata.

Figur 2: Sammenligning af utryghedsniveauet blandt ofre og ikke-ofre i SUB-områder og i resten af Danmark i 2018 (N: 11629)

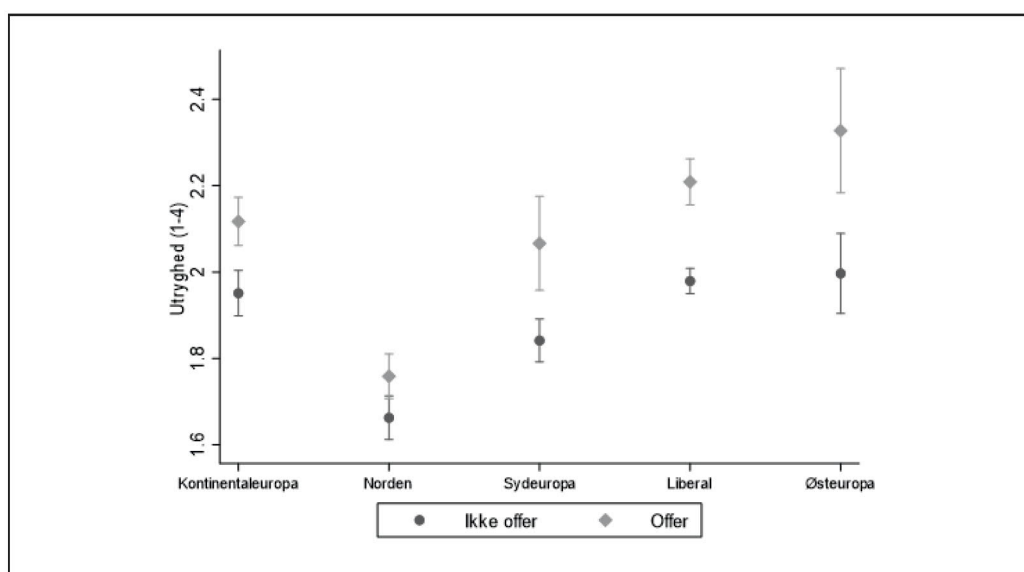
Tabelnote: SUB-områder er betegnelsen for de boligområder som dansk politi hvert år udpeger på baggrund af en vurdering af det lokale trusselsbillede (jf. Rigspolitiet 2019). Data stammer fra politiets tryghedsundersøgelse 2018

På baggrund af den relativt beskeden volumen af forskning og de blandede resultater er det vanskeligt at afgøre, om ofre er mere påvirkelige end ikke-ofre over for de forhold i nær- og lokalmiljøet, som almindeligvis skaber utryghed.

Samfundsniveau: velfærdsstatens betydning

Det kan være relevant at være opmærksom på, at effekten af viktimisering ikke nødvendigvis er den samme i alle lande. Vi ved fra flere komparative studier, at den samfundsmæssige kontekst betyder meget for tryghed – således er folk i lande med udbyggende velfærdsstater betydeligt mere trygge end borgere i andre lande (Balvig, 2001; Hummelsheim *m.fl.*, 2011). Spørgsmålet er dog, om de samfundsforhold, som generelt har en stor betydning for trygheden, kan tænkes at have en særlig betydning for ofre. Der er således flere undersøgelser, der peger på, at betydningen af viktimisering på utryghed varierer mellem forskellige lande og generelt er lavere i de nordiske lande sammenlignet med de øvrige europæiske lande (Abbott og McGrath, 2017; Ejrnæs og Scherg 2020). I figuren nedenfor fremgår det fx tydeligt, at det særligt er i de østeuropæiske lande og lande, der tilhører liberale velfærdsregimer, at vi ser store forskelle mellem ofre og ikke-ofres utryghed, og i Norden, at vi ser meget små forskelle.

Figur 3: Sammenligning af andelen af ofre og ikke-ofre, som oplever, at de er utrygge i forskellige velfærdsregimer (N=112.102)

Tabelnote: Ofre bliver i denne undersøgelse defineret som personer, der enten selv eller en fra deres husstand har været udsat for indbrudstyveri eller overfald inden for de seneste 5 år.

Velfærdsregimeklyngerne er defineret på følgende måde: Norden: Danmark, Sverige, Finland, Island, Norge. Kontinental Europa: Østrig, Belgien, Schweiz, Frankrig, Tyskland, Holland. Sydeuropa: Spanien, Portugal. Liberale lande: Storbritannien, Irland. Østeuropa: Estland, Polen, Tjekkiet, Ungarn, Litauen, Slovenien.

Undersøgelsen er baseret på data fra European Social Survey (ESS) runde 2012, 2014, 2016. Metodisk anvendes en multilevel regressionsanalyse. Uddybende informationer om studiets metode og resultater findes i Ejrnæs og Scherg 2020)

Resultaterne af de komparative studier peger på tre væsentlige forklaringer på, at ofre oplever mindre utryghed i de nordiske lande (Balvig, 2001; Ejrnæs og Scherg 2020). For det første bidrager en velfungerende velfærdsstat med forskellige offentlige støtte- og hjælpetilbud til at afbøde nogle af de værste negative konsekvenser ved at være offer for kriminalitet. Adgangen til sundhedsyndelser og psykologhjælp kan også være med til mindske de negative konsekvenser ved at være offer for kriminalitet. For det andet kan en velfungerende velfærdsstat med et højt uddannelsesniveau og en høj grad af aktiv deltagelse i samfundslivet bidrage til, at ofre i de nordiske lande er bedre til at håndtere negative livsbegivenheder end ofre i andre europæiske samfund. For det tredje betyder den høje tillid til politi og retsvæsen i de nordiske lande, at den sårbarhed man kan føle, når man bliver udsat for kriminalitet, bliver formindsket, idet man i højere grad stoler på at ens anmeldelse bliver taget alvorligt, og at man ikke bliver mistænkeliggjort, når man anmelder kriminalitet (Ejrnæs og Scherg, 2020). Derudover kan der være en forskel på den kriminalitet ofre bliver udsat for, hvilket kan have betydning for de utryghedsmæssige konsekvenser af viktimisering. I det omtalte studie bliver ofre defineret som personer, der enten selv har været udsat for indbrudstyveri eller overfald inden for de seneste 5 år eller har oplevet, at en fra deres husstand har været udsat for det. I alle lande er det således erfaringer med alvorlig kriminalitet, som respondenterne spørges ind til. Desværre har European Social Survey ikke variable, der skelner mellem udsathed for forskellige former for kriminalitet.

Politiets og retsvæsenets rolle for ofres utryghed

Der er meget forskning, der peger på at oplevelsen med politiet og retsvæsenet, er vigtig for ofres tryghed (Skogan, 2009). Selvom der i forhold til mange andre lande er høj tillid til politiet og retsvæsenet i Danmark blandt ofre for kriminalitet, peger nye undersøgelser alligevel på, at en høj andel af ofre er utilfreds med den behandling, de får fra politiet (Rigspolitiet, 2020a). Man taler ofte om, at ofres møde med politi og myndigheder undertiden kan føre til en form for 'sekundær viktimisering'. Sekundær viktimisering dækker over den negative adfærd, som fx myndigheder kan udsætte ofre for, hvis offeret mødes med mistro, bebrejdelser eller en manglende hensynsfuldhed, fx under en afhøring (Liagre og Verleysen, 2016, s. 9). Selv en korrekt og omhyggelig behandling fra retsvæsenets side kan have negative konsekvenser, hvis den af en eller anden årsag ikke formår at leve op til de forventninger, offeret har til politiets service (Skogan, 2006; Abbott, McGrath og May, 2020). Både internationale og danske undersøgelser har således fundet, at det væsentligste i forhold til ofres oplevede tilfredshed med politi og retsvæsenet ikke er, hvorvidt gerningsmanden pågribes og straffes hårdt, men at man oplever at mødes med respekt og oplever, at ens henvendelse tages seriøst. Konklusionen fra disse undersøgelser er, at hvis processen opleves som retfærdig, så

skaber det tilfredshed (Donner *m.fl.*, 2015; Wedlock og Tapley, 2016; Holmberg *m.fl.*, 2020; Rigspolitiet, 2020a).

Diskussion

I denne artikel har vi belyst en række forskellige faktorer, der har betydning for ofres utryghed. Vi fandt først og fremmest, at de tryghedsmæssige konsekvenser afhang af viktimiseringens alvorlighed – både set ift. kriminalitetstypen, viktimiseringsfrekvensen og viktimiseringens vedvarende. For det andet kunne vi konstatere, at forskningen peger i forskellige retninger ift., om de utryghedsmæssige konsekvenser er større for socialt og fysisk sårbare ofre. Tilsvarende uklarhed gjorde sig gældende i forhold til, hvorvidt de utryghedsmæssige konsekvenser er større for ofre, der bor i områder præget af kriminalitet og sociale problemer. Slutteligt fandt vi, at konsekvensen af at blive udsat for kriminalitet er betinget af samfundsmæssige forhold – således at ofre i lande karakteriseret af et veludbygget socialt sikkerhedsnet og af høj tillid til myndighederne er mindre utrygge end ofre i lande, der er karakteriseret af mistillid og et dårligt socialt sikkerhedsnet.

Der er to hovedkonklusioner at drage på baggrund af denne artikels fund. For det første er det primært faktorer, der relaterer sig til alvorligheden af den kriminalitet, man som offer udsættes for, der har betydning for de utryghedsmæssige konsekvenser. Det er næppe overraskende for de fleste. Det, som dog er begyndt at blive mere tydeligt, er de negative konsekvenser ved gentaget viktimisering – både på kort sigt og på lidt længere sigt. Meget indikerer således, at især ofre, der over en længere tidsperiode udsættes for kriminalitet, lider betydeligt under denne viktimisering.

For det andet sætter de meget forskelligartede og modsatrettede fund, der har været vedr. konsekvenser af viktimisering for forskellige ofre, fokus på en grundlæggende diskussion af, i hvor høj grad erfaringer med kritiske livsbegivenheder (herunder kriminalitet) øger sårbarheden, eller om det omvendt under visse omstændigheder kan opbygge robusthed.

Ud fra et *belastningsperspektiv* har man således sædvanligvis antaget, at de negative effekter af viktimisering vil være større, hvis der er andre utryghedsskabende faktorer tilstede, fordi det antages, at håndteringsressourcerne vil være begrænsede, hvorfor viktimiseringens negative effekter derfor ikke kan neutraliseres nær så godt (Ortega og Myles, 1987). Der er bl.a. på den baggrund, at man fx forventer, at personer, der er arbejdsløse, skulle blive mere utrygge af at udsættes for kriminalitet end en person i beskæftigelse. Modsat har man inden for *resiliensperspektivet* antaget, at erfaringer med kritiske livsbegivenheder kan opbygge håndteringskompetencer og øge modstandskraften over for fremtidig modgang (Updegraff og Taylor, 2000; Winkel *m.fl.*, 2003; Seery, Holman og Silver, 2010). Slutteligt er der nogle forskere, der har

argumenteret for, at grunden til, at nogle af de mest udsatte og utrygge personer ser ud til at rammes mindre hårdt af viktimisering, handler om, at de allerede er så sårbare og utrygge, at udsathed for kriminalitet bare bliver 'en dråbe i havet' ift. deres øvrige problemer (Hannon, 2003; Turanovic, 2019).

De blandede forskningsresultater, som vi fandt ovenfor, kunne indikere, at alle tre perspektiver på hver sin måde kan bidrage til at forstå forskellige aspekter af viktimiseringens konsekvenser for forskellige ofre. For det første så viser især den internationale forskning, at risikofaktorer på både individ-, område- og samfundsmæssigt niveau kan forstærke effekten af viktimisering. I en dansk kontekst – hvor den veludbyggede velfærdsstat i vid udstrækning formår at afbøde effekterne af kritiske livsbegivenheder blandt socialt og økonomisk udsatte grupper (bl.a. pga. mere lige adgang til lægehjælp og økonomisk understøttelse) – har disse andre risikofaktorer dog en begrænset forstærkende effekt (Abbott og McGrath, 2017; Scherg og Ejrnæs, 2020). For det andet peger forskningen desuden også på, at erfaringer med mindre alvorlige kriminalitet – i helt særlige situationer – kan virke afmystificerende og have en resiliensopbyggende funktion. Det kan forklare, hvorfor de utryghedsmæssige konsekvenser af viktimisering kan være lavere for ofre, der tidligere har været udsat for mindre alvorlig kriminalitet (Weinrath og Gartrell, 1996; Mawby og Walklate, 1997; Scherg og Ejrnæs, 2022).

Betydning for praksis

Der er meget fokus på utryghed i den forebyggende felt. Én måde at mindske utrygheden på i samfundet er ved at forebygge kriminalitet og viktimisering – og især have fokus på at forebygge den alvorlige og vedvarende viktimisering. Da vi ikke realistisk kan forvente, at vi som samfund kan forebygge og forhindre al kriminalitet, må fokus også være på, hvorledes vi bedst afhjælper de negative konsekvenser af viktimisering – herunder de utryghedsmæssige.

Nogle af de seneste års politiske initiativer på tryghedsområdet har haft et særligt fokus på ofre for kriminalitet – både ift. at hindre sekundær viktimisering i kontakten med retsvæsenet, men også via forskellige målrettede tryghedsgenoprettende indsatser (Justitsministeriet, 2017, 2018). Det er dog et væsentligt spørgsmål af relevans for praksis, om nogle ofre er mere utrygge end andre. Findes der fx ikke nogen forskel mellem forskellige offergrupper, er der således ingen grund til at forskyde ressourcer henimod tryghedsskabende indsatser over for udvalgte offergrupper, men derimod i stedet fastholde fokus på de tryghedsskabende indsatser som en universel indsats (Skogan, 1987; Shapland og Hall, 2007). Om end der i det danske retsvæsen eksisterer særlige ordninger fx til ofre for alvorlig kriminalitet i form af et tilbud om at få tildelt en kontaktperson, har tilbuddene til ofre i Danmark generelt haft en universel karakter – hvor alle ofre har samme ret til støtte og vejledning hos fx Offerrådgivningen. På den ene side understøtter denne forskningsoversigt i vid udstrækning strategien om at tilbyde hjælp til alle ofre – der er således ikke overbevisende belæg for at hævde, at viktimisering rammer mænd, unge

og personer i beskæftigelse mindre hårdt end fx kvinder, ældre eller arbejdsløse. På den anden side er det dog meget tydeligt, at personer, der udsættes hyppigt, vedvarende og for alvorlig kriminalitet, er markant mere utrygge – ikke bare ift. personer, der ikke bliver udsat for kriminalitet, men også ift. personer, som kun en gang imellem udsættes for kriminalitet.

Det er derfor vigtigt, at politi, offerrådgivningen og andre, der støtter og hjælper ofre for kriminalitet, har de nødvendige redskaber og kompetencer til at skelne mellem ofres forskellige behov. Det er således tydeligt, at der er brug for en forskelligartet tilgang til hhv. de ofre, hvor udsathed for kriminalitet er en sjælden hændelse og de ofre, for hvem udsathed for kriminalitet afspejler en mere kronisk situation (Dinisman og Moroz, 2017; Turanovic, 2019; Scherg og Ejrnæs, 2022). En hændelsesorienteret tilgang, hvor viktimisering ses som en enkeltstående traumatiserende oplevelse, som der kan stilles skarpt på i det rehabiliterende arbejde, er nok mest hensigtsmæssig for de ofre, som kun meget sjældent udsættes for kriminalitet. Og som Holmberg *m.fl.* (2020) har understreget, ser ikke alle ofre sig selv som sårbare og uden handlekraft. Derfor bør støtten til disse ressourcestærke ofre leveres således, at den ikke kommer til at rammesætte dem som hjælpeløse og uden ressourcer, for ellers er der risiko for, at disse ofre vil takke nej til hjælp – hjælp som de i virkeligheden kunne have gavn af. Holmberg *m.fl.* (2020, s. 69-70) anbefaler derfor, at støtten til disse typer ofre rammesættes som 'hjælp til selvhjælp', hvorved det kan signaleres, at de ikke er (eller anses som) passive modtagere af hjælp, men i stedet ses som aktive deltagere i håndtering af viktimiseringsoplevelsen.

Derudover skal den hjælp og støtte til hyppigt reviktimiserede eller vedvarende ofre tage hensyn til offerets livssituation. Det er således tydeligt, at for en stor del af disse ofre, er udsathed for kriminalitet bare én blandt flere faktorer, der medvirker til deres høje utryghedsniveau. En kort telefonsamtale med en lokalbetjent vil næppe have en blivende effekt for disse ofre, hvor viktimisering afspejler en mere kronisk tilstand. Som minimum er der brug for en længere tidshorisont i indsatsen, og helst skal indsatsen være helhedsorienteret og ikke bare have fokus på årsagerne til utryghed og viktimiseringen, men også bredere på vedkommendes livssituation. En sådan længerevarende og helhedsorienteret indsats vil dog primært ligge uden for rammerne af retsvæsenet (se dog Offerrådgivningens mentorordningen), hvorfor andre civilsamfundsorganisationer eller myndigheder, fx kommunale, må i spil (jf. Cullen, 1994).

Utryghed kan smitte, så hvis vi som samfund ønsker at mindske spredningen af utrygheden, er det oplagt at have fokus på at reducere utryghed der, hvor den er størst. Et oplagt fokusområde i den forbindelse er ofre for kriminalitet – både indbrudsofferet i Nordsjælland og voldsofferet i det udsatte boligområde. Og selvom det er uundværligt med målrettede tryghedsgenoprettede indsatser til særlige udsatte ofre, så er det mindst lige så vigtigt med den fortsatte fokus på helt generelt at sikre, at ofres møde med retsvæsenet er præget af procesretfærdighed.

Noter

1. En sammenligning af utrygheds- og viktimiseringsniveauet er naturligvis følsom over for, hvorledes man operationaliserer hhv. utryghed og viktimisering, men samme billede ses i en række forskellige undersøgelser, hvor der er anvendt forskellige operationaliseringer af viktimisering og utryghed (se fx Scherg, 2016; Rigspolitiet, 2019; Pedersen, Okholm og Balvig, 2021).
2. Hvilket bl.a. er med til at forklare, hvorfor utryghedsniveauet er så højt i de særligt udsatte boligområder (Rigspolitiet, 2019).
3. Viktimiseringens konsekvenser for tryghed er sat i fokus i nærværende artikel, bl.a. fordi utryghed er et fokuspunkt i den politiske diskussion og i det praktiske forebyggende arbejde, men også fordi utryghed i sig selv har væsentlige negative konsekvenser for både individet og samfundet (Scherg, 2013, 2016). Det skal dog understreges, at utryghed bare er én af de mange konsekvenser, der kan være ved at blive udsat for kriminalitet. Der kan være andre emotionelle konsekvenser, helbredsmæssige problemer (Oldrup *m.fl.*, 2018; Andrade, Casier og Skov, 2020), fysiske konsekvenser (fx ved udsathed for vold), adfærdsmæssige konsekvenser (fx social isolation) og økonomiske konsekvenser (direkte såvel som indirekte) (Shapland og Hall, 2007; Pedersen, Kyvsgaard og Balvig, 2020a) – som samlet set kan påvirke livskvaliteten for ofre for kriminalitet (Hanson *m.fl.*, 2010; Alfaro-Beracoechea *m.fl.*, 2018).
4. Det er uklart, hvorvidt det at have begået kriminalitet har betydning for den utrygheds-mæssige effekt af udsathed for kriminalitet. En enkelt undersøgelse peger dog på, at det at have været sigtet for kriminalitet ikke i almindelighed påvirker personers utryghed (Scherg og Ejrnæs, 2022).
5. I den kriminologiske forskning kategoriseres røveri næsten altid som personfarlig kriminalitet selvom den straffelovsmæssigt hører under formueforbrydelserne.
6. Kategoriseringen af indbrud som *alvorlig kriminalitet* flugter endvidere også med det billede, der ses i de alvorlighedsindeks (Crime Harm Index), som er baseret på straffelængder (Sherman, Neyroud og Neyroud, 2016; Andersen og Mueller-Johnson, 2018).
7. Man kan som Ejsing (2012, 21-22) undre sig over, at indbrud indtager denne position, når »skadesvirkningen i de fleste tilfælde er af materiel eller økonomisk art.« Forklaringen ligger sandsynligvis i den symbolske værdi, som boligen eller hjemmet har fået i vores kultur som et 'helligt sted', hvor man kan slappe af og være helt sig selv (Rainwater, 1966, s. 22-23). Opfattelsen af hjemmet/boligen som et sikkert tilflugtssted har således en psykologisk vigtig rolle ift. trygheden, hvorfor netop indbrud »violates one of the most important sources of personal security – home walls« Skogan (1977, p. 8).

Referencer

- Abbott, J. og McGrath, S.A. (2017) »The Effect of Victimization Severity on Perceived Risk of Victimization: Analyses Using an International Sample«, *Victims and Offenders*, 12(4), s. 587-609. <https://doi.org/10.1080/15564886.2016.1208130>
- Abbott, J., McGrath, S.A. og May, D.C. (2020) »The Effects of Police Effort on Victims' Fear of Crime«, *American Journal of Criminal Justice*. American Journal of Criminal Justice. <https://doi.org/10.1007/s12103-020-09523-7>
- Adriaenssen, A. *m.fl.* (2018) »Public perceptions of the seriousness of crime: Weighing the harm and the wrong«, *European Journal of Criminology*, 17(2), s. 127-152. <https://doi.org/10.1177/1477370818772768>

- Agnew, R.S. (1985) »Neutralizing the Impact of Crime«, *Criminal Justice and Behavior*, 12(2), s. 221-239. <https://doi.org/10.1177/0093854885012002005>
- Alfaro-Beracoechea, L. m.fl. (2018) »Effects of Fear of Crime on Subjective Well-being: A Meta-analytic Review applied to legal context«, *The European Journal of Psychology*, 10(2), s. 89-96. <https://doi.org/10.5093/ejpalc2018a9>
- Andersen, H.A. og Mueller-Johnson, K. (2018) »The Danish Crime Harm Index: How It Works and Why It Matters«, *Cambridge Journal of Evidence-Based Policing*, 2, s. 52-69. <https://doi.org/10.1007/s41887-018-0021-7>
- Andrade, S.B., Casier, F. og Skov, P.R. (2020) *Risici og konsekvenser ved voldsforbrydelser En statistisk kortlægning af ofre og deres familiers liv i Danmark*. København: VIVE.
- Balvig, F. (2001) »Kriminaliteten i Danmark – i europæisk perspektiv«, *Juristen*, (7), s. 263-283.
- Balvig, F., Holmberg, L. og Nielsen, M.P.H. (2009) *Politireformen år to. Befolkningens og samarbejdspartnerne syn på politiet i november/december 2008*. Københavns Universitet, Rigspolitiet.
- Bindesbøl, K.H.J., Tjørnhøj-Thomsen, T. og Helweg-Larsen, K. (2013) *Stalking i Danmark*. København.
- Borooah, V.K. og Carcach, C.A. (1997) »Crime and fear: Evidence from Australia«, *British Journal of Criminology*, 37(4), s. 635-657. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a014202>
- Box, S., Hale, C. og Andrews, G. (1988) »Explaining Fear of crime«, *The British Journal of Criminology*, 28(3), s. 340-356. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a047733>
- Brunton-Smith, I. (2011) »Untangling the relationship between fear of crime and perceptions of disorder: Evidence from a longitudinal study of young people in England and Wales«, *British Journal of Criminology*, 51(6), s. 885-899. <https://doi.org/10.1093/bjc/azr064>
- Brunton-Smith, I. og Sturgis, P. (2011) »Do neighborhoods generate fear of crime? an empirical test using the british crime survey«, *Criminology*, 49(2), s. 331-369. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2011.00228.x>
- Carcach, C. og Mukherjee, S. (1998) »Repeat Victimization in Australia«, *Australian Institute of Criminology Research and Public Policy Series*, (15).
- Christensen, E. (2020) »Er debatten om tryghed løbet af sporet?«, *Jyllands-Posten*, 31. august.
- Collins, R.E. (2016) »Addressing the inconsistencies in fear of crime research: A meta-analytic review«, *Journal of Criminal Justice*, 47, s. 21-31. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2016.06.004>
- Hindelang, M.J., Gottfredson, M.R., og Garofalo, J. (1978). *Victims of personal crime: An empirical foundation for a theory of personal victimization*. Cambridge: Ballinger.
- Cullen, F.T. (1994) »Social support as an organizing concept for criminology: Presidential address to the academy of criminal justice sciences«, *Justice Quarterly*, 11(4), s. 527-559. <https://doi.org/10.1080/07418829400092421>
- Dinisman, T. og Moroz, A. (2017) *Understanding victims of crime. The impact of the crime and support needs*. London: VS Victim support.
- Donner, C. m.fl. (2015) »State-of-the-art review policing and procedural justice: A state-of-the-art review«, *Policing*, 38(1), s. 153-172. <https://doi.org/10.1108/PIJPSM-12-2014-0129>
- DuBow, F., McCabe, E. og Kaplan, G. (1979) *Reactions to Crime: A Critical Review of the Literature*. Washington: U.S. Department of Justice.

- Ejrnæs, A., og Scherg, R.H. (2020). The impact of victimization on feelings of unsafety in different welfare regimes. *European Journal of Criminology*. <https://doi.org/10.1177/1477370820960025>
- Ejsing, A.-K. (2012) *Kriminalitet og tryghed 2012*. Forsikring & Pension.
- Ellis, L., Farrington, D.P. og Hoskin, A.W. (2019) »Institutional factors«, i *Handbook of Crime Correlates*. 2. udg. Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-804417-9.00003-X>
- Farrall, S.D., Jackson, J. og Gray, E. (2009) *Social Order and the Fear of Crime in Contemporary Times*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199540815.001.0001>
- Gale, J.A. og Coupe, T. (2005) »The behavioural, emotional and psychological effects of street robbery on victims«, *International Review of Victimology*, 12(1), s. 1-22. <https://doi.org/10.1177/026975800501200101>
- Gilliam, L. m.fl. (2020) »21 fremtrædende forskere: Mette Frederiksen og regeringens såkaldte tryghedspakke vil skade langt mere end gavne«, *Politiken*, 9. november.
- Green, D.L., Jung, J.C. og Kane, M.N. (2010) »Coping strategies for victims of crime: Effects of the use of emotion-focused, problem-focused, and avoidance-oriented coping«, *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 20(6), s. 732-743. <https://doi.org/10.1080/10911351003749128>
- Hale, C. (1996) »Fear of crime: A review of the literature«, *International review of Victimology*, 4, s. 79-150. <https://doi.org/10.1177/026975809600400201>
- Hannon, L. (2003) »Poverty, Delinquency, and Educational Attainment: Cumulative Disadvantage or Disadvantage Saturation?«, *Sociological Inquiry*, 73(4), s. 575-594. <https://doi.org/10.1111/1475-682X.00072>
- Hanson, R.F. m.fl. (2010) »The impact of crime victimization on quality of life«, *Journal of Traumatic Stress*, 23(2), s. 189-197. <https://doi.org/10.1002/jts.20508>
- Heap, V. (2020) »Exploring the effects of long-term anti-social behaviour victimisation«, *International Review of Victimology*. <https://doi.org/10.1177/0269758020961979>
- Holmberg, L. m.fl. (2020) *Forurettedes møde med retssystemet*. København.
- Hummelsheim, D. m.fl. (2011) »Social Insecurities and Fear of Crime: A Cross-National Study on the Impact of Welfare State Policies on Crime-related Anxieties«, *European Sociological Review*, 27(3), s. 327-345. <https://doi.org/10.1093/esr/jcq010>
- Janssen, H.J., Oberwittler, D. og Koeber, G. (2020) »Victimization and Its Consequences for Well-Being: A Between- and Within-Person Analysis«, *Journal of Quantitative Criminology*, 37(1) s. 101-140. <https://doi.org/10.1007/s10940-019-09445-6>
- Jennings, W.G., Higgins, G.E., Tewksbury, R., Gover, A.R., Piquero, A.R. (2020). A Longitudinal Assessment of the Victim-Offender Overlap. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(12) s. 2147-2174. <https://doi.org/10.1177/0886260509354888>
- Johnston, D.W., Shields, M.A. og Suziedelyte, A. (2018) »Victimisation, Well-being and Compensation: Using Panel Data to Estimate the Costs of Violent Crime«, *Economic Journal*, 128(611), s. 1545-1569. <https://doi.org/10.1111/econj.12478>
- Justitsministeriet (2017) *Politiets møde med borgerne*. København: Justitsministeriet.
- Justitsministeriet (2018) *Nærhed og tryghed*. København: Justitsministeriet.
- Justitsministeriet (2019) *Tryghed og sikkerhed i det offentlige rum*. København: Justitsministeriet.
- Justitsministeriet (2021). *Et tryggere Danmark*. København, Justitsministeriet.

- Kammersgaard, T. (2019) »Med slagord om at beskytte trygheden gør politikerne livet mere utrygt for de mest udsatte«, *Information*, 19. november.
- Kongstad, A. og Kruize, P. (2011) *Når det kommer tæt på. Effekter af hjemmøveri på lokalsamfunds beboere i forhold til tryghed, sikring og adfærd*. København: Københavns Universitet Det Juridiske Fakultet.
- Korkodeilou, J. (2017) »'No place to hide': Stalking victimisation and its psycho-social effects«, *International Review of Victimology*, 23(1), s. 17-32. <https://doi.org/10.1177/0269758016661608>
- Liagre, F. og Verleysen, C. (2016) *Toolbox no. 7. Preventing Secondary Victimization policies & practices*. European Crime Prevention Network.
- Lurigio, A.J. (1987) »Are all Victims Alike? The Adverse, Generalized, and Differential Impact of Crime«, *Crime & Delinquency*, 33(4), s. 452-467. <https://doi.org/10.1177/0011128787033004003>
- Mahuteau, S. og Zhu, R. (2016) »Crime Victimization and Subjective Well-Being: Panel Evidence From Australia«, *Health Economics*, 25, s. 1448-1463. <https://doi.org/10.1002/hec.3230>
- Mawby, R.I. og Walklate, S. (1997) »The Impact of Burglary: A Tale of Two Cities«, *International Review of Victimology*, 4(4), s. 267-295. <https://doi.org/10.1177/026975809700400403>
- Noble, J. og Jardin, A. (2020) »From Victimization to Fear: Fear of Crime and its Variations Among Victims«, *The British Journal of Criminology*, 60(2), s. 468-489.
- Oldrup, H. m.fl. (2018) *Psykiske, Fysike og sociale konsekvenser af psykisk vold i parforhold*. København.
- Ortega, S.T. og Myles, J.L. (1987) »Race and Gender Effects on Fear of Crime: an Interactive Model With Age«, *Criminology*, 25(1), s. 133-152. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1987.tb00792.x>
- Pain, R.H. (2000) »Place, social relations and the fear of crime: a review«, *Progress in Human Geography*, 24(3), s. 365-387. <https://doi.org/10.1191/030913200701540474>
- Pedersen, A.-J.B., Kyvsgaard, B. og Balvig, F. (2020a) *Udsathed for vold og andre former for Kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2018*. København: Justitsministeriet, Rigspolitiet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd.
- Pedersen, A.-J.B., Kyvsgaard, B. og Balvig, F. (2020b) *Udsathed for vold og andre former for Kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2019. Hovedtal*. København: Justitsministeriet.
- Pedersen, A.B., Okholm, M.M., og Balvig, F. (2021). *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2020*. København: Justitsministeriet.
- Rainwater, L. (1966) »Fear and the House-as-Haven in the Lower Class«, *Journal of the American Institute of Planners*, 32(1), s. 23-31. <https://doi.org/10.1080/01944366608978486>
- Regeringen (2020a) *Tryghed for alle danskere*. København: Regeringen.
- Regeringen (2020b) *Trygheden først. Et politi der er dér, hvor danskerne har brug for det*. København: Regeringen.
- Rigspolitiet (2019) *National strategi for politiets indsats i de særligt udsatte boligområder*. København: Rigspolitiet
- Rigspolitiet (2020a) »Kriminalitetsramte borgeres tilfredshed med politiet«. København: Rigspolitiet
- Rigspolitiet (2020b) *Politiets Tryghedsundersøgelse*. København: Rigspolitiet.

- Roccato, M., Russo, S. og Vieno, A. (2011) »Perceived community disorder moderates the relation between victimization and fear of crime«, *Journal of Community Psychology*, 39(7), s. 884-888. <https://doi.org/10.1002/jcop.20470>
- Rountree, P.W. og Land, K.C. (1996) »Perceived risk versus fear of crime: Empirical evidence of conceptually distinct reactions in survey data«, *Social forces*, 74(4), s. 1353-1376. <https://doi.org/10.2307/2580354>
- Rühs, F., Greve, W. og Kappes, C. (2017) »Coping with criminal victimization and fear of crime: The protective role of accommodative self-regulation«, *Legal and Criminological Psychology*, 22(2), s. 359-377. <https://doi.org/10.1111/lcrp.12106>
- Scherg, R.H. (2016). *Utrygheden finder sted. En undersøgelse af utryghed ved kriminalitet med særlig fokus på udforskningen af utryghedens rumlige dimensioner og miljømæssige årsager*. Aalborg Universitetsforlag.
- Scherg, R.H., og Ejrnæs, A. (2020). De utryghedsmæssige konsekvenser af udsathed for kriminalitet i Danmark. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 107, 41-66. <https://doi.org/10.7146/ntfk.v107i1.124801>
- Scherg, R.H., og Ejrnæs, A. (2022). Heterogeneous Impact of Victimization on Sense of Safety: The Influence of Past Victimization. *Victims & Offenders*, 17(3), 395-420. <https://doi.org/10.1080/15564886.2021.1943091>
- Schwarzer, R. og Schulz, U. (2003) »Stressful Life Events«, i *Handbook of Psychology*. Hoboken, NJ, USA: John Wiley & Sons, Inc., s. 25-49. <https://doi.org/10.1002/0471264385.wei0902>
- Seery, M.D., Holman, E.A. og Silver, R.C. (2010) »Whatever Does Not Kill Us: Cumulative Lifetime Adversity, Vulnerability, and Resilience«, *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(6), s. 1025-1041. <https://doi.org/10.1037/a0021344>
- Shapland, J. og Hall, M. (2007) »What Do We Know About the Effects of Crime on Victims?«, *International Review of Victimology*, 14(2), s. 175-217. <https://doi.org/10.1177/026975800701400202>
- Sherman, L.W., Neyroud, P.W. og Neyroud, E. (2016) »The Cambridge Crime Harm Index: Measuring Total Harm from Crime Based on Sentencing Guidelines«, *Policing*, 10(3), s. 171-183. <https://doi.org/10.1093/police/paw003>
- Skogan, W.G. (1987) »The Impact of Victimization on Fear«, *Crime & Delinquency*, 33(1), s. 135-154. <https://doi.org/10.1177/0011128787033001008>
- Skogan, W.G. (2006) »Asymmetry in the Impact of Encounters with Police«, *Policing and Society*, 16(2), s. 99-126. <https://doi.org/10.1080/10439460600662098>
- Skogan, W.G. (2009) »Concern About Crime and Reassurance or Accountability?«, *Police Quarterly*, 12(3), s. 301-318. <https://doi.org/10.1177/1098611109339893>
- Smith, E. (2020) »Regeringens forslag om opholdsforbud var aldrig blevet til lov for 20 år siden«, *Politiken*, 20 oktober.
- Smith, L.N. og Hill, G.D. (1991) »Victimization and fear of crime«, *Criminal Justice and Behavior*, 18(2), s. 217-239. <https://doi.org/10.1177/0093854891018002009>
- Stanko, E.A. (1995) »Women, Crime, and Fear«, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 539(1), s. 46-58. <https://doi.org/10.1177/0002716295539001004>
- Stylianou, S. (2003) »Measuring crime seriousness perceptions: What have we learned and what else do we want to know«, *Journal of Criminal Justice*, 31(1), s. 37-56. [https://doi.org/10.1016/S0047-2352\(02\)00198-8](https://doi.org/10.1016/S0047-2352(02)00198-8)
- Taylor, R.B. og Hale, M. (1986) »Testing Alternative Models of Fear of Crime«, *The Journal of Criminal Law and Criminology*, 77(1), s. 151. <https://doi.org/10.2307/1143593>

- Turanovic, J.J. (2019) »Heterogeneous effects of adolescent violent victimization on problematic outcomes in early adulthood«, *Criminology*, 57(1), s. 105-135. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12198>
- Updegraff, J.A. og Taylor, S.E. (2000) »From vulnerability to growth: Positive and negative effects of stressful life events«, i Harvey, J. og Miller, E. (red.) *Loss and trauma: General and close relationship perspectives*. Philadelphia: Brunner-Routledge, s. 3-28. <https://doi.org/10.4324/9781315783345-2>
- Warr, M. (1987) »Fear of victimization and sensitivity to risk«, *Journal of quantitative criminology*, 3(1), s. 29-46. <https://doi.org/10.1007/BF01065199>
- Wedlock, E. og Tapley, J. (2016) *What works in supporting victims of crime: A rapid evidence assessment*. London: Office of the Commissioner for Victims and Witnesses.
- Weinrath, M. og Gartrell, J. (1996) »Victimization and Fear of Crime«, *Violence and Victims*, 11(3), s. 187-197. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.11.3.187>
- Winkel, F.W. m.fl. (2003) »Repeat criminal victimization and vulnerability for coping failure: A prospective examination of a potential risk factor«, *Psychology, Crime and Law*, 9(1), s. 87-95. <https://doi.org/10.1080/10683160308137>
- Zhao, J., Lawton, B.A. og Longmire, D. (2015) »An Examination of the Micro-Level Crime-Fear of Crime Link«, *Crime & Delinquency*, 61(1), s. 19-44. <https://doi.org/10.1177/0011128710386203>
- Øland Ribe, M. (2021). Tryghed og holdning til politi og retssystem. Danmark i forhold til andre europæiske lande. København: Justitsministeriet.

Victims and sense of safety – victimization and its impact on feelings of unsafety

Victims of crime generally feel more unsafe, though studies find that victims' feelings of unsafety vary considerably. This article sheds light on how factors pertaining to the individual, the crime, the neighbourhood and society influence the relationship between victimization and feelings of unsafety. This article finds that the severity of crime is central in explaining feelings of unsafety among crime victims. However, it is uncertain whether individual characteristics and neighbourhood characteristics affect the relationship between victimization and feelings of unsafety. Thirdly, it is evident that the societal context affects the link between victimization and feelings of unsafety. Victims in more comprehensive welfare states feel less unsafe than victims in other types of societies. Therefore, victim services should be based on a differentiated approach - with special focus on supporting victims who are persistently victimized and who are victimized by serious crime.

Keywords: fear of crime, sense of safety, victimization, vulnerability, state of the art.